

ג', אחר שובו מבית לבן חשב יעקב אבינו בליבו "ומה יהיה עם עשו אחי? הלא גם הוא צריך לחלק בתורה בכדי לזכות לעולם הבא", וממילא חשב שאולי כדאי לו לעשות איזה שותפות עם עשו אחיו. ולכן שלח לו את הדורון, שסבר יעקב שאולי עכשיו הגיע הזמן בו תתקיים כוונתו של יצחק שהוא ועשו יהיו שותפים בעניני עולם הזה ועולם הבא. וכיון שכבר קיבל יעקב את כל הברכות מאביו, שוב לא חשש שיגיע לו איזה היזק מעשו, ואדרבה היה יעקב דואג לטובת עשו. ולפי"ז מדוקדק מאוד המשל שהביא המדרש, ששר הגזלנים - היינו עשו - בעצמו היה בסכנה, ואיש אחד - היינו יעקב - רצה להצילו, אבל שר הגזלנים לא הכיר לו טובה כלל על זה, ואדרבה היה רוצה להרוג את אשר בא להצילו.¹⁵

תוכחת יוסף לאחיו במצרים

הקשה רבינו מדוע לא הודיע יוסף הצדיק לאביו שהוא חי, הלא הוא ידע שהוא מצטער ומתאבל עליו? ועוד קשה, מדוע ייסר יוסף את אחיו כל כך כשבאו למצרים והתנכר עליהם, והרמב"ן כתב שרצה שיתקיימו החלומות שישתחוו לו אחיו, אבל תמוה וכי זה תפקידו של יוסף לקיים חלומות, הלא כבשא דרחמנא הוא, ומה לו ולעסק זה?

בכדי ליישב שאלות אלו, הקדים רבינו את הסיפור דלהלן: מעשה ברבי חיים מוואלאזין שנכנס אל הגר"א, ואמר לו הגר"א שעכשיו בא לידי מסקנה שלפי ההלכה יש לישא כפים בכל יום אפילו בחו"ל. מיד הלך רבי חיים לביהמ"ד והכריז שמיום מחר יתחילו הכהנים לישא כפיהם בכל יום. אבל באותו הלילה נשרף בית המדרש, ונתבטלה ההצעה. וכאשר היה רבי ישראל סלנטר זצ"ל מספר מעשה זה, היה מוסיף כי אילו היה הוא שם, היה שוב בונה את בית המדרש ושוב היו נושאים כפיהם שם. והסביר רבינו, שבאמת גם רבי חיים מוואלאזין היה בונה את בית המדרש מחדש, אלא שחשש

15. עיין אמת ליעקב עה"ת בראשית ל"ב פ"ד.

שהמתנגדים של הגר"א שרפו את בית המדרש במזיד, וא"כ אין תועלת לבנות בנין חדש כי הלא שוב ישרפוהו.

אבל עכ"פ יוצא ברור שאם הדין מחייב לעשות איזה פעולה, א"כ ישרפו כל הבתים בעולם והדין צריך להתקיים. ולכן חשש יוסף הצדיק שאם הוא יגלה לאביו ולאחיו שהוא יוסף ושהוא חי במצרים, א"כ הם ימיתו אותו אף אחר כמה שנים, כי הלא הם פסקו שהוא חייב מיתה על פי דין. ולכן סיבב הדבר להראות להם שגם אנשים גדולים כמו שבטי קה יכולים לטעות, וזה עשה במה שהראה להם שהוא בעצמו שהיה מפורסם בעולם לחכם וצדיק יכול לטעות, שהרי חשדם למרגלים בו בזמן שהם ידעו היטב שהם אינם מרגלים, וכן הגביע ששם באמתחת בנימין היה מטעם זה, דהא מיד החליטו האחים שהוא גנב, שכן ארז"ל [ב"ר צ"ב אות ח'] שאמרו לו מה גנבא בר גנבתא וכו', וא"כ אח"כ כשגילה להם יוסף מי הוא, נוכחו כי טעו בכל חשבונם מתחילה ועד סוף, ובזה הראה להם כי גם אדם גדול וחכם יכול לטעות, ואחר שהכירו זה היטב אמר להם "אני יוסף", כי אז בהכרח ישנו את פסק דין מיתה שהוציאו כנגדו.¹⁶

קידוש לבנה במצרים

"ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר" (שמות י"ב פ"א). כבר דקדקו המפרשים מדוע מדגיש הפסוק "בארץ מצרים", הלא קידוש החודש נוהג בכל זמן? ועוד יש להסביר מה שמצינו כמה פעמים שהעכו"ם גזרו גזירות על קידוש החודש והוצרכו חז"ל לעשות כל מיני תחבולות בשביל לקדש החודש, ותמוה מה איכפת להם לעכו"ם אם מקיימים ישראל מצוה זו?

והנה במדרש תהלים (ומזמור קיד) על הקרא "דגוי מקרב גוי" (ודברים ד' פל"ד) איתא: אמר רבי אחא בשם רבי יונתן מהו גוי מקרב גוי, כאדם שהוא שומט את העובר מתוך מעי הבהמה בזמנו, כך הוציא הקב"ה את ישראל ממצרים, שנאמר גוי מקרב גוי, עיי"ש. ביאור

16. עיין אמת ליעקב עה"ת בראשית מ"ב פ"ט.